

# Velké vítězství

9. května 1979 je tomu 34 let od doby, kdy sovětské ozbrojené síly vítězně dokončily porážku fašistického Německa. Prapor vítězství vztyčený sovětskými vojáky na Reichstagu zvěstoval celému světu vítězství sil socialismu a pokroku nad reakcí a fašismem.

Hitlerovci zahájením války ohrožovali celé lidstvo. Snažili se ohněm a mečem proklestít si cestu ke světovládě. Jejich hlavním politickým a vojenským cílem bylo zničit první socialistický stát světa — Sovětský svaz. Právě v boji proti SSSR, ve snaze zničit jej jako stát, hledali fašisté klíč k panství nad světem. Proto ve válce proti fašistickému Německu se rozhodovalo o osudu socialistického státu, o budoucnosti světové civilizace, pokroku, demokracie, o osudu nynějších i budoucích pokolení. Sovětský lid šel k vítězství ohněm takových bitev a bojů, jaké dosud historie nepoznala. Velikost jeho hrdinství spočívá i v tom, že SSSR tváří v tvář hrozným zkouškám fašistické úderky nejen vydržel, ale zdrcujícím způsobem porazil německý fašismus, údernou sílu imperialismu, zbavil národy světa fašistické poroby a zachránil světovou civilizaci.

Imperialisté všech států světa usilovali od prvního dne existence Sovětského svazu o jeho zničení. Snažili se řešit i své základní rozpory na úkor sovětské země. Zvláště výrazně se to projevilo před zahájením druhé světové války, kdy vládnoucí kruhy Anglie, Francie a USA otevřeně napomáhaly a usměrňovaly agresi fašistického Německa proti Sovětskému svazu.

Doufaly v lákavou perspektivu oslabení a vyčerpání SSSR válkou.

V nacismu viděli buržoazní politikové i „ideového“ bojovníka proti komunismu. Avšak při hodnocení zámyslů Hitlera se západní velmoci silně přepočítaly. Nebraly v úvahu skutečnost, že válka se Sovětským svazem nebyla v plánech fašistického Německa oddělována od úkolu dosažení světovlády. I když německý fašismus prohlásil zničení komunismu a dobytí Sovětského svazu za svou „historickou misi“, přesto se zmocnil téměř všech zemí kapitalistické Evropy, jejich vojenských a ekonomických zdrojů. Hitlerovci již vládli v Rakousku, Československu, Norsku, Belgii, Holandsku, Řecku a Jugoslávii. Fašistický prapor vlál již téměř dva roky nad porobenou Varšavou, stejně tak na nejvyšší vlajkové žerdi Evropy, na Eiffelově věži. Ve svém vystoupení před pohlaváry wehrmachtu 22. srpna 1939 v Obersalzburku Hitler oznámil: „My zničíme Sovětský svaz. Nad světem bude nastoleno německé panství.“ („Druhá světová válka 1939—1945, Vojenskohistorický obzor“. Moskva, 1958 str. 118.)

Komunistická strana a Sovětská vláda usilovně a důsledně bojovaly proti vzniku druhé světové války, chránily věc míru. S veškerou rozhodností navrhovaly opatření ke zkrocení agresora, usilovaly o vytvoření systému kolektivní bezpečnosti v Evropě. Sovětský svaz vystoupil na ochranu španělského lidu v době německo-italské intervence. SSSR pomáhal španělské republice úvěry, vojenskou tech-

nikou a výzbrojí. Mnozí sovětští dobrovolníci bojovali v internacionálních brigádách.

Země Sovětů se v roce 1938 postavila za obranu Československa, které bylo mezi prvními oběťmi hitlerovské agrese. Ve dnech, kdy již hrozila fašistická okupace, sovětská vláda věrná svým spojeneckým závazkům jednoznačně stála na straně obrany celistvosti i nezávislosti Československa a oznámila svou připravenost poskytnout ČSR vojenskou pomoc. Vláda SSSR nařídila přisunout vojska k hranici západních vojenských okruhů. Kyjevský a Běloruský vojenský okruh byly uvedeny do bojové pohotovosti. Bylo pozastaveno propuštění tisíců vojáků po ukončení vojenské základní služby. Avšak tehdejší prezident Beneš a Československá vláda se této sovětské pomoci zřekli. Zbavili lid Československa možnosti uhájit svou svobodu a nezávislost. Vládnoucí kruhy západních zemí svou politikou přitom napomáhaly přípravě a rozpoutání druhé světové války.

Hitlerovci počítali s porážkou Sovětského svazu během několika měsíců. Když v červnu 1941 fašistická vojska pronikala do hloubky sovětského území, zdálo se miliónům zastrášených i oklamáných lidí na této planetě, že neexistuje síla, která může zastavit fašisty na jejich cestě ke světovládě. V těchto červnových dnech, kdy hořela sovětská města a vesnice, německé zpravodajství a goebbelsovské rádio hlásilo pouze úspěchy. Vypočítávalo města a trofeje, kterých se fašisté zmocnili. Situace byla velmi těžká. Nepřítel se dostal k Leningradu, Moskvě, Rostovu. Avšak sovětský lid vydržel. V krutých bojích nepřítel vyčerpal. Jeho porážka začala u Moskvy prvním protiúderem Sovětské armády v zimě a přelomu let 1941—1942. Vychvalovaná hitlerovská vojska poprvé za druhé světové války okusila tíhu porážky. Plán „bleskové“ války podlehl zkoušce pravdy. Fašisté ustupovali, zahazovali bojovou techniku a zbraň. 38 divizí, včetně 11 tankových, utrpělo porážku.

Ustupující nepřítel vybíjel svůj hněv na civilním obyvatelstvu a zajatcích, hanobil zvyky ruského lidu, starodávné památky, muzea i chrámy. Sovětští vojáci spatřili následky strašlivých hitlerovských zločinů — zničený rodný dům P. I. Čajkovského v Klínu, spálenou Istru, do vzduchu vyhozený klášter Nový Jerusale, který byl památkou staré architektury, vykradená muzea i zhanobený hrob L. N. Tolstého v Jasně Poljaně, šibenice s pověšenými komсомолci ve Volokolamsku apod. To vše u sovětských

lidí vyvolalo nikoli strach z nepřítele, ale nenávist vůči fašistickým zvrhlíkům.

Zásadní přelom ve Velké vlastenecké válce nastal v průběhu historické bitvy u Stalingradu. Byla to nejkrutější a nejdelší bitva minulé války. Dvě stě dní a nocí probíhala bitva mezi Volhou a Donem. Fašisté ničeho nelitovali, zběsile vrhali do útoku vše, jen aby ovládli město. Avšak hrdinští obránci vořížské pevnosti urputný tlak nepřítele nejen odrazili, ale na hlavu porazili i elitní hitlerovské divize. V této bitvě fašistický blok ztratil čtvrtinu všech sil, které na sovětsko-německé frontě bojovaly.

Vítězství sovětských vojsk u Stalingradu se stalo dobrým prostředkem pro postupné vystřízlění německého lidu ze šovinistického opejení. Poprvé od počátku války uslyšeli obyvatelé německých měst a vesnic místo vítězných pochodů smuteční zvuky.

V létě roku 1943 Sovětská armáda získala ještě jedno velké vítězství po porážce fašistů v kurském oblouku. V této bitvě byl navždy pohřben fašistický mýtus o „sezónnosti“ sovětské strategie. Pro všechny bylo zřejmé, že fašistické Německo je silou sovětských zbraní postaveno před nevyhnutelnou katastrofou.

Bok po boku se sovětskými vojsky bojoval proti fašistickým okupantům již v březnu roku 1943 v prostoru Sokolova 1. samostatný československý prapor pod velením internacionality, podplukovníka, nyní armádního generála Ludvíka Svobody. Vojáci československého praporu se zúčastnili společných bojů proti fašismu jako první vojáci zahraničních útvarů formovaných na území SSSR. Na bojišti byly položeny základy, pevné, nerozborné sovětsko-československé bojové spolupráce.

Rok 1944 byl rokem vynikajících vítězství sovětských vojsk u Leningradu a Novgorodu, na pravobřežní Ukrajině a Krymu, v Bělorusku a Západní Ukrajině, Moldavsku a Pobaltí. Sovětská vojska vyhnala vojska za hranice Sovětského svazu.

Sovětská armáda i vojáci 1. československého armádního sboru v SSSR vstoupili na hranice ČSR na podzim roku 1944 s vírou ve vítězství. V říjnu 1944 1. čs. armádní sbor v SSSR spolu se sovětskými vojáky dobyl dukelský průsmyk. S výjimkou sovětských vojsk k hranicím rozvinul lid Československa protifašistický boj do velkých měřítek. V srpnu 1944 povstal proti okupantům a tisovským klérofašistům slovenský národ. Sovětský svaz mu poskytoval materiální, vojenskou, politickou a morální pomoc od samotného počátku. Před povstáním i v jeho průběhu sovětské velení vyslalo na Slovensko zkušené

partyzány a přepravilo 2. čs. paradesantní brigádu. V tutéž dobu probíhala východo-karpatská operace. To byla největší pomoc bojujícímu Slovensku, protože útočící sovětská vojska vázala na frontě hlavní nacistické síly a tím umožnila slovenským bojovníkům udržovat povstalecký boj.

Obovskou pomoc poskytla Sovětská armáda všelidovému povstání českého lidu. Tím, že zahájila pražskou operaci dříve než bylo plánováno, zabránili sovětské vojsko potlačení povstání. Vítězství 9. května bylo kulminačním bodem osvobozené mise Sovětské armády v Československu.

V závěrečné fázi války sovětské ozbrojené síly úspěšně uskutečnily rovněž viselsko-oderskou operaci, která vedla k úplnému osvobození Polska a příchodu sovětských vojsk na přístupy k Berlínu, k likvidaci nepřítelů ve východním Pomořansku i Slezsku, v Berlíně i v Praze.

Sovětská armáda poskytla při plnění své internacionální povinnosti pomoc mnoha národům Evropy, jejich osvobozenec-kému zápasu. Ozbrojené síly SSSR úplně nebo zčásti osvobodily kromě vlastního území i území deseti států Evropy se 113 milióny obyvatel a částečně území dvou zemí Asie s téměř 70 milióny obyvatel.

V noci z 8. na 9. května 1945 podepsali v berlínském předměstí Karlshorst představitelé fašistického Německa bezpodmínečnou kapitulaci všech ozbrojených sil na zemi, na moři i ve vzduchu. Těžká a krvavá válka skončila úplným vítězstvím nad fašistickými agresory. 9. května 1945 se stal prvním světovým dnem Evropy, na který netrpělivě čekali obyvatelé naší země více jak pět let. 9. květen, den vítězství nad fašismem se stal i dnem osvobození Československa Sovětskou armádou. Bojů za osvobození Československa se velmi aktivně zúčastnil bývalý náčelník politického oddělení 18.A, nyní generální tajemník ÚV KSSS, předseda prezidia nejvyššího sovětu SSSR, maršál Sovětského svazu L. I. Brežněv; náčelník politického oddělení 38. A, nyní náčelník Hlavní politické správy Sovětské armády A. A. Jepišev, maršálové Sovětského svazu R. J. Malinovský, I. S. Koněv, K. S. Moskalenko, generál armády D. D. Leljušenko a další. Zároveň v té době se společného boje zúčastnil v řadách československých vojsk i v řadách vlasteneckého hnutí odporu generální tajemník ÚV KSČ a prezident ČSSR Gustáv Husák, armádní generálové L. Svoboda, M. Džur a další.

V květnu 1945 byl fašismus rozdrčen. Válka skončila tam, odkud přišla. Vítězný konec války proti německým fašistickým

okupantům znamenal především úplný krach druhého válečného napadení socialistické země ze strany imperialismu a je mu hrozným varováním pro budoucnost.

Zkušenosti druhé světové války ukazují, že v zájmu dosažení svých cílů se nezastaví agresor před ničím. Minulá válka ukázala pro imperialismus charakteristický a mimořádně nebezpečný způsob zahájení války nenadálým napadením. Způsob, při kterém počítají s tím, že mírumilovné síly nebudou připraveny k odražení agrese. Proto má mimořádně důležitou úlohu bdělost států Varšavské smlouvy, neustálé sledování příprav možného nepřítele, jednota a semknutost bratrských národů i armád, jejich vysoká bojová a mobilizační připravenost, vybavení souborou výzbrojí a technikou, výtečný bojový výcvik.

Velmi důležitá je dovednost a připravenost velitelského sboru, schopnost všech generálů a důstojníků hluboce analyzovat situaci, zjišťovat příznaky příprav pravděpodobného nepřítele na válku a v souladu s tím připravovat vlastní vojska, procvičovat způsoby přechodu vojsk z mírového stavu na válečný, být v pohotovosti k neprodlenému zahájení boje, začne-li agresor válku.

Události minulé války potvrdily, že žádná válka se nepodobá předešlé. Liší se způsoby přípravy a vedení. Tato skutečnost platí i v soudobých podmínkách a zavazuje vojenské kádry k tomu, aby na základě výsledků vojenské vědy, zkušeností z operačních a taktických cvičení, včas a zdůvodněně rozpracovávali a v průběhu cvičení prověřovali odpovídající způsoby použití jednotek, útvarů i svazků všech druhů vojsk v budoucí mezinárodní válce. Vyplývá to z toho, že jestliže omyly a nedostatky teorie bylo dříve možné v průběhu války napravit, tak v soudobých podmínkách to možné nebude. Opomenutí může vést k porážce.

Důležitým poznatkem, který vyplývá ze zkušeností minulé války je i to, že k vítězství se musí armáda připravovat na aktivní útočnou manévrovou činnost, k předejití nepřítele v zahajování palby, k včasnému zesilování úderu využitím záloh, přeskupováním vojsk z vedlejších směrů, k soustředování sil a prostředků na úsech průlomu. Dovedné zvyšování úsilí umožnilo ve válečných letech dosáhnout zásadního zlomu v situaci, rozhodným způsobem ovlivňovat průběh bojové činnosti, neustále udržovat převahu nad nepřítelem na hlavních směrech a zabezpečit sílu úderu do velké hloubky

Pro vítězství v soudobé válce, jak nás učí historie, má velký význam úroveň rozvoje taktiky. V minulých válkách i v současné době závisel a bude záviset úspěch operací na taktické připravenosti vojsk, na dovedném vedení vševojskového boje. Proto je zcela zákonitý požadavek zvyšovat polní připravenost vojsk, připravovat je na vedení boje ve složitých podmínkách, v dynamické situaci se silným nepřítelem.

Zkušenosti války rovněž ukazují, že velký význam pro úplné využití bojových možností vojsk má spolehlivé velení vojskům. Neřízená, či špatně řízená vojska, i když by byla v převaze, byla vždy poražena.

Hitlerovské velení velelo vojskům především směrnicemi, které vydávalo na celou kampaň. Nezřídka se snažilo přizpůsobit skutečnost vlastním teoretickým závěrům a válečným plánům, úporně pokračovalo v jejich realizaci i tam, kde sku-

tečnost prokázala jejich nesprávnost. Taková metoda řízení nebrala v úvahu vzniklou situaci.

Velení sovětských vojsk se vyznačovalo velkou pružností, přísnou centralizací se současným umožňováním široké iniciativy podřízených stupňů velení v závislosti na konkrétní situaci. Tato zkušenost zasluhuje trvalou pozornost a jistě nalezne co nejširší uplatnění i v budoucnosti.

Zkušenosti z minulé války široce využívají bratrské armády zemí Varšavské smlouvy ve své každodenní činnosti. Československá lidová armáda je pevným článkem Varšavské smlouvy. Je vybavena nejnovější bojovou technikou a výzbrojí, má dobře připravené vojenské kádry, učí se ze zkušeností sovětských ozbrojených sil. Příslušníci armády jsou věrni svému lidu a jsou připraveni kdykoli splnit svou nejvyšší povinnost lidu a obraně historických vymožeností našeho lidu, který buduje rozvinutou socialistickou společnost.